

Чумак, Л. Н.: Синтаксис русского и белорусского языков. В аспекте культурологии. Минск 1997, 196 с.

Książka, która jest przedmiotem niniejszych rozważań, pojawiła się na rynku wydawniczym stosunkowo niedawno. Najogólniej mówiąc, dotyczy ona relacji pomiędzy językiem (na poziomie składni) a kulturą. Ponadto jest źródłem wiedzy o relacjach między białoruskim i rosyjskim światem, o sposobach opisu i wartościowania rzeczywistości w obu wymienionych etnosach. Dla zainteresowanego czytelnika może ona stanowić także inspirację do własnych badań porównawczych w zakresie języków pokrewnych.

Konstrukcja tego dzieła jest przejrzysta i czytelna, część wstępna zawiera zwarty opis problematyki oraz celów badawczych. W kolejności następują 3 bardzo obszerne rozdziały, którym autorka podporządkowuje podrozdziały i paragrafy; których tytuły wskazują na szczegółowe egzemplifikacje treści sygnalizowanych w tytule rozdziału.

Rozdział I – **«Соотношение синтаксиса и культуры»** zawiera moim zdaniem materiał najbardziej wartościowy, bo uniwersalny, dla osób zainteresowanych funkcjami języka w aspekcie jego przebogaty i twórczych związków z kulturą. Omawia tutaj autorka między innymi kwestie tak doniosłe jak: **лингвокультурные типы языков, национальный менталитет и языковая личность, роль синтаксиса в языковой картине мира.**

Metodologicznym punktem wyjścia jest dla niej jakże wzbogacająca nasze widzenie świata, zasada antropocentryzmu.

Rozdział II – **«Реализация культурного компонента значения синтаксических единиц в системе языка»** ma charakter stricte lingwistyczny. Autorka dokonuje tutaj porównawczej typologii syntaksemów uwzględniając przy tym różnorodne kryteria. Są to: **синтаксемы с национально – культурной семантикой, глаголы-предикаты с национально-культурной семантикой, предложение в аспекте культурологии.**

Ludmiła Czumak nie pomija równie skomplikowanego, co ciekawego zespołu problemów dotyczących fenomenu tekstu. W odrębnym podrozdziale zwraca też uwagę na zjawiska od dawna znane, ale wciąż intrygujące badaczy, mianowicie na tajniki przekładu, na jego funkcje poznawcze. **(«Перевод как способ выявления этнокультурного своеобразия языка»).**

Rozdział III – **«Реализация культурного компонента значения синтаксических единиц в речи»** zawiera szczegółową i kompetentną analizę lingwokulturową związków wyrazowych, a także tych jednostek językowych, które autorka określa mianem **«ключевые выражения эпохи»**. Udziela ona w tym aspekcie nieco uwagi kapitalnemu problemowi nowomowy z uwzględnieniem funkcjonowania jej elementów we współczesnym języku, co zresztą może być przedmiotem odrębnych opracowań.

L.Czumak dokonuje także interesującego i wszechstronnego omówienia tekstów precedensowych, tutaj warto zacytować samą autorkę: **«Реализация культурного**

компонента значения синтаксических единиц в речи осуществляется в словосочетаниях, выступающих как продукт компрессии фоновой информации в афористических выражениях и прецедентных текстах, которые представляют собой штампы и стереотипы речевого мышления и отражают языковую способность говорящих. Они несут в себе не только лингвистическую, но и культурно-историческую информацию». (s.180)

Zakończenie książki (s. 181–182) jest niezmiernie skondensowane, co zresztą nie stanowi wady. Autorka zmierza ku syntetycznym omówieniom, zamykając wcześniej wnioskami szczegółowymi zarówno poszczególne rozdziały, jak i podrozdziały.

L. Czumak przedstawiła rezultaty swoich wszechstronnych zainteresowań językiem jako werbalnym kodem kultury, wnosząc oryginalny i znaczący wkład w postaci opracowania podstaw nowego kierunku lingwistycznych badań teoretycznych. a mianowicie - **składni porównawczo-kulturologicznej języków pokrewnych.**

Wartość publikacji, rzec można, uwypukla zrozumiały język, co z pewnością jeszcze przysporzy jej czytelników. Książkę można gorąco polecić językoznawcom, tłumaczom, kulturologom, filozofom. Tym bardziej, że zawiera ona bogatą literaturę liczącą 174 pozycje.

Autorka recenzji, w dorobku której znajduje się kilkadziesiąt artykułów oraz monografia - wszystko zaś dotyczy językowego obrazu świata Rosjan, znajduje w tej książce bardzo dużo ciekawych, niebanalnych spostrzeżeń.

Tę książkę należy czytać!

Joanna Korzeniewska-Berczyńska

Булдакова, М. Н. – Фомина, Т. Н.: Современный русский язык. Лексикология. Изд-во Удмуртского Университета, Ижевск 1997, 145 с.

Выход в свет учебных пособий по лексикологии – явление нечастое. В 1997 году в Удмуртском Университете было издано новое учебно-методическое пособие по лексикологии русского языка, которое может в наших условиях служить материалом для преподавания основного курса по лексикологии в вузах.

Пособие ориентировано на учащихся филологических факультетов университетов и педагогических институтов. Оно разделено на 11 тем, соответствующих учебной программе курса по лексикологии. Каждый тематический раздел состоит из теоретической части, в которой обсуждается определенная тема и выдвигаются основные проблемы, из практических заданий и списка рекомендуемой литературы. Авторы не ставят своей целью исследовать новые пути развития данной дисциплины, они стремятся в наглядной форме показать основную проблематику отдельных тем. При составлении пособия авторы опирались на научные труды Д. Н. Шмелева, Э. В. Кузнецовой, Ю. Д. Апресяна, В. В. Виноградова и др.